

Téma 10.:

- **Krátká próza**
 - zárodek moderní fabulované prózy
 - archetypální touha homo sapiens vyprávět příběhy

počátky

- Od 11. stol. kompilace starších textů
 - Latinských či francouzských
- Témata
 - Zázraky, poučné anekdoty, historické události, antické legendy, myšlenky slavných, orientální novely, rytířské příběhy bretonského cyklu...

Již staří Římané...

- např. Valerius Maximus (kol. roku 0)
 - *Factorum et dictorum memorabilium libri IX* (31 n.l.)
 - Devět knih pozitivních a negativních příkladů, jak se morálně chovat
 - Vyjádřené popisem chování zobrazovaných osob
 - Oslava římské republikánské tradice
 - Náměty z Cicerona, Tita Livie, Varra, ale i Herodota a Xenofonta

Z toho se vyvinuly

- *Conti morali, Fiori e vita di filosafi..., Storie de Troia e de Roma, Tavola ritonda etc.*
- Forma
 - Antologie v tradici středolatiniských naučných příkladů (exempla)

Středověké vzory

- Petrus Alfonsus (přelom 1100)
 - Rabín vzdělaný v matematice a astronomii, osobní lékař Alfonse I. Aragónského
 - Konvertoval ke křesťanství, významný obhájce křesťanství (ojedinělá znalost *Talmudu*), učitel Adelarda z Bathu
- *Disciplina clericalis*
 - Přísluví, exempla, dialogizované rady
 - Vliv po celé Evropě, zprostředkoval orientální prameny

WIKIPEDIA
La enciclopedia libre

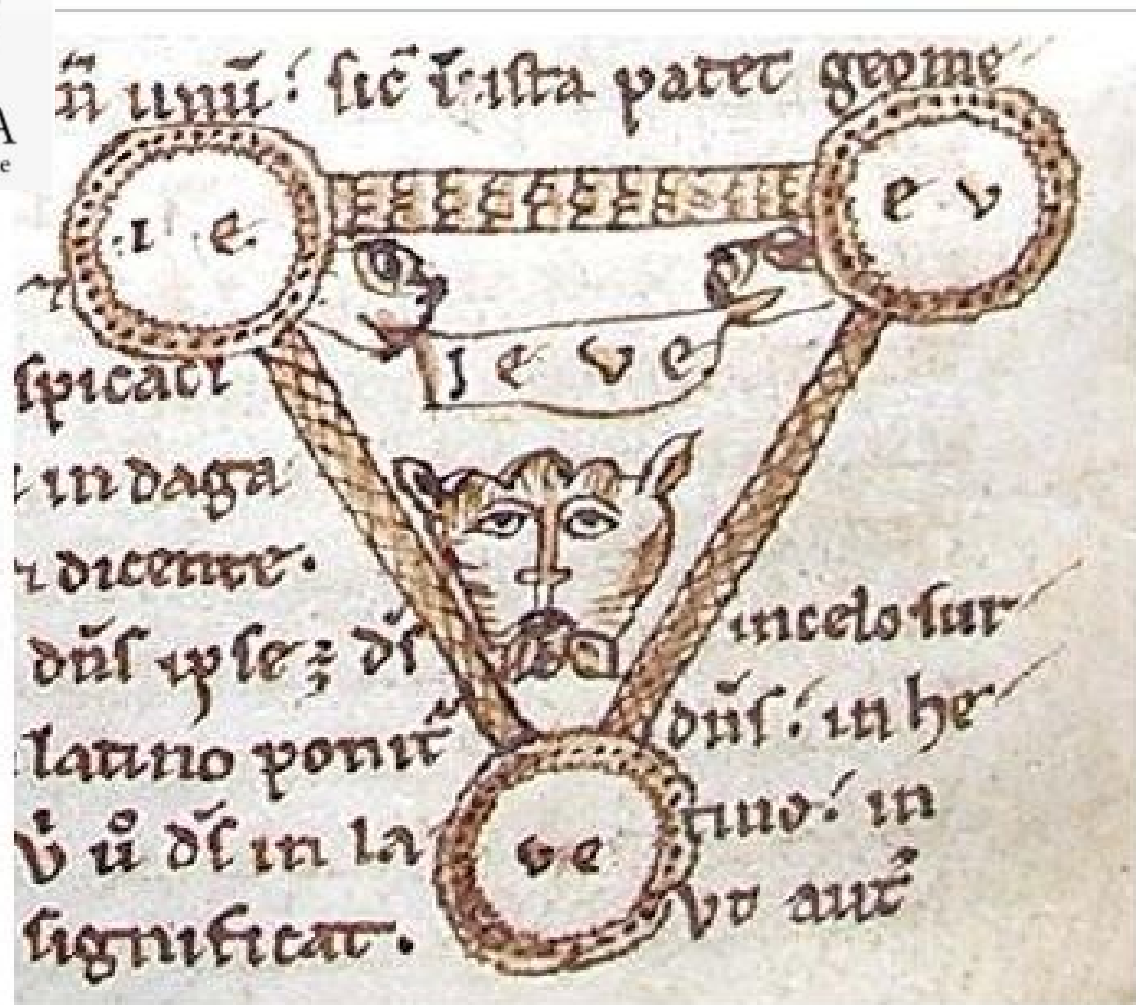

Ilustración con el tetragrama de la obra de Pedro Alfonso *Diálogo contra los judíos* (h. 1109).

A dříve již staří Indové...

- a Babylóňané, Peršané...
- Např. Kniha o Kalilovi a Dimnovi
 - Španělský překlad (asi 1251)
arabského překladu z hindské *Pančatantry* (asi 300 n.l.)
 - K výchově králů, král hovoří s filosofem
o moudrosti, prostřednictvím
příkladných příběhů vyprávěných
zvířaty
 - “hnízdování” příběhů

WIKIPEDIA
La enciclopedia libre

mandó el Rey atormentar al opebo: e mandó lo auferir ala pu
bra dela albarda: e el enesto que fizo el fillosofo al opebo: e alos
vestiblos: e de ardo cada vno gelo qual opebo ay opone mapi
nilla: e opone fustana: por que tiene opne toman enremplo en
falar en quales lugares que ouie fuesen bien: e en qlos no
lo tiene fustor:.

yo el Rey al fillosofo: en ay todas rras enremplos: e
oyte don que non ha cosa que mas faga al onte
p bien antance: e flos: e albarda: e en buen estado: e
buen fustor: e si ay es: por que tenemos el nesto alba: e nante
bonna: e fustor: e qnto culdura: qnto non puede dar el cuer
to: e el emendado: e fustor: e de buena mantenga. e tenemos
muchas cosas que viene mucha fustura: e mucha mencia
e oraciones: e tribulaciones en este mundo alos fillos: e alos
e de buen entendimiento: e mas que alos negligentes: e alos
que non se aluedan: e alos de fustor: e alos aluedos. di
yo el fillosofo: fustor: ay como el onte non ve: si non con fustor
dos: non con si non con fustor: ay el fillo non se alueda
si no con fustor: e con fustor: e con fustor: e con fustor: e con fustor
do esto viene la ventura que es prometida a cada vno: ay q
algunos son ay dize de buena antanca: ay fustor: e fustor
alban lo que fustor: e fustor: e fustor: e fustor: e fustor: e fustor
algunos son que fustor: e fustor: e fustor: e fustor: e fustor: e fustor
dize ay fustor: e fustor: e fustor: e fustor: e fustor: e fustor: e fustor

Manuscrito del Calila e Dimna

Další orientální příběhy

- *Kniha o sedmi mudrcích* (Francie, Itálie, 12.-13. stol)
 - Opět indického původu
 - Exemplární příběhy zarámované do příběhu mladého prince obviněného macechou ze znásilnění, princ nechá po osm dní místo sebe přednášet sedm mudrců příběhy, které macecha střídá svými, jež ho mají očernit, nakonec princ řekne otci pravdu...

Další orientální příběhy

- *Sindibád*
- *Tisíc a jedna noc*
- *Barlaam a Josafat*
- aj.

Novellino

- Specifický a později velmi vlivný soubor *Novellino* (?1281-1300?)
 - Tiskem vydané až 1525
 - Příkladné příběhy (někdy spíše zábavné anekdoty), jejichž protagonisty jsou antické postavy (Alexandr Veliký, Sokrates), biblické, postavy antické mytologie (Herakles), středověké (Artuš), ale i téměř současníci (Fridrich II, Karel z Anjou)

důvod

- Contare či devisare
 - Potřeba městského obyvatelstva italských komun = řemeslníci, obchodníci, finančníci > které povýšilo lidový jazyk na spisovný >> potřebují literární zachycení svých etických a náboženských přesvědčení, svých historických a encyklopedických zájmů, své touhy po exotismu a obdivu k vzoru dvorské a kavalírské kultury

Decamerone (1349...)

I giovani protagonisti del Decameron in un dipinto di John William Waterhouse, *A Tale from Decameron*, 1916, Lady Lever Art Gallery, Liverpool

...a modernita

- Matteo Bandello (1485-1561)
 - Lombardský dominikách, kavalír a diplomat, dočasný biskup v Gaskoňsku
- *Novelle* (1554) a dodatek (1573)
 - Bez rámce, v podstatě kronika tehdejší doby
 - Stále ještě ozvěny starších příběhů, ale i nové, vlastní

Heptaméron (1558)

- Markéta Navarská (1492-1549)
 - sestra Františka I., vdaná za vévodu z Alençonu, poté za Navarrského krále
 - Kavalírské příběhy

Marguerite d'Angoulême
Tableau de Jean Clouet (v. 1530)

Novelas ejemplares (1613)

- Cervantes je napsal mezi léty 1590 až 1612
- “no imitadas ni hurtadas”
- Autorova naprostá fikce

NOVELAS
E X E M P L A R E S
DE MIGUEL DE
Cervantes Saavedra.

DIRIGIDO A DON PEDRO FERNAN-
des de Castro, Conde de Lemos, de Andrade, y de Villalva,
Marqués de Sarria, Gentilhombre de la Cámara de su
Majestad, Virrey, Gobernador, y Capitan General
del Reyno de Napoles, Comendador de la En-
comienda de la Zarza de la Orden
de Alcantara.

Con privilegio de Castilla, y de los Reynos de la Corona de Aragón.
EN MADRID, Por Juan de la Cuesta.

Vendese en casa de Feliciano de Robles, librero del Rey año de 1613.

Kde studovat?

- CECCHI – SAPEGNO, *Storia della Letteratura Italiana*, sv. I-II, Garzanti, 1970 (1965).
- ALBORG, *Historia de la literatura española*, sv. I, Gredos, 1986 (1966)
- TARTARO, Achille, sv. III, *La prosa v Letteratura italiana*, dir. Alberto Asor Rosa, Torino, Einaudi, 1984, s. 623-714.

*Ústav romanistiky
Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích*

kurz: Přehled vývoje románských literatur

rok: 2011/2012

přednáší: Josef Prokop

<http://uro.ff.jcu.cz>